

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
«ХАРКІВСЬКИЙ ПОЛІТЕХНІЧНИЙ ІНСТИТУТ»

Кафедра «Безпека праці і навколишнього середовища»

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
«Психологія праці та її безпека»

рівень вищої освіти - перший (бакалаврський)

галузь знань 26 «Цивільна безпека»
(шифр і назва)

спеціальність 263 «Цивільна безпека»
(шифр і назва)

освітня програма - Охорона праці
(шифр і назва)

вид дисципліни професійна підготовка
(загальна підготовка / професійна підготовка)

форма навчання денна
(денна / заочна)

Харків – 2023 рік

ЛИСТ ЗАТВЕРДЖЕННЯ

Робоча програма з навчальної дисципліни –
Психологія праці та її безпека
(назва дисципліни)

Розробники:

Доцент, к.п.н., доцент
(посада, науковий ступінь та вчене звання)

_____ (посада, науковий ступінь та вчене звання)

(підпис)

Наталья МОВМИГА
(ім'я та прізвище)

_____ (ім'я та прізвище)

Робоча програма розглянута та затверджена на засіданні кафедри
Безпека праці і навколишнього середовища
(назва кафедри)

Протокол від « 30 » 08 2023 року № 1

Завідувач кафедри Безпека праці і навколишнього середовища
(назва кафедри)

(підпис)

Вячеслав БЕРЕЗУЦЬКИЙ
(ім'я та прізвище)

ЛИСТ ПОГОДЖЕННЯ

Шифр та назва освітньої програми

Охорона праці
спеціальність 263 – Цивільна безпека, галузь знань 26 – Цивільна безпека

Кафедра «Безпека праці і навколишнього середовища»
(назва кафедри на якій викладається дисципліна)

Гарант ОП Людмила ВАСЬКОВЕЦЬ
(ПІБ) (Підпис, дата)

Завідувач кафедрою
Вячеслав БЕРЕЗУЦЬКИЙ
(ПІБ) (Підпис, дата)

ЛИСТ ПЕРЕЗАТВЕРДЖЕННЯ РОБОЧОЇ НАВЧАЛЬНОЇ ПРОГРАМИ

Дата засідання кафедри-розробника РПНД	Номер протоколу	Підпис завідувача кафедри	Гарант освітньої програми
30.08.2023	1		Васьковець Л.А.

МЕТА, КОМПЕТЕНТНОСТІ, РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ ТА СТРУКТУРНО-ЛОГІЧНА СХЕМА ВИВЧЕННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Мета вивчення даної навчальної дисципліни є оволодіння студентами системою знань про особливості застосування психології в професійній діяльності. Навчальна дисципліна «Психологія праці та безпеки» дозволяє сформувати у студентів сучасну систему спеціальних знань щодо основних закономірностей та механізмів функціонування психіки людини у процесі професійної діяльності, що є необхідним для роботи із людьми на виробництві, систему знань про особливості професійної та соціально-психологічної адаптації молодого фахівця, специфіки організаторської діяльності керівника.

Основна мета та завдання курсу полягають в оволодінні студентами теоретичними та практичними знаннями та загальними положеннями, цілями та методами «Психології праці та її безпеки», застосуванням цих знань в роботі фахівця - інженера з охорони праці.

Програмні компетентності:

Спеціальні (фахові) компетентності спеціальності (визначені стандартом вищої освіти спеціальності)

СК-2.Здатність оперувати термінами та визначеннями понять у сфері цивільного захисту, охорони праці; основними положеннями, вимог та правил стосовно проведення моніторингу, організування та впровадження заходів щодо запобігання, ліквідування надзвичайних ситуацій.

СК-10.Здатність обґрунтовувати та розробляти заходи, спрямовані на запобігання виникненню надзвичайних ситуацій, захист населення і територій від надзвичайних ситуацій, забезпечення безпечної праці та запобігання виникненню нещасних випадків і професійних захворювань.

СК-15.Здатність до організації безпечної експлуатації техніки, устаткування, спорядження у сфері професійної діяльності, створення безпечних і здорових умов праці.

РН-8.Передбачати екологічно-збалансовану діяльність, необхідний рівень індивідуальної безпеки та психічного здоров'я у разі виникнення типових небезпечних подій.

Результати навчання за спеціальністю (визначені стандартом вищої освіти спеціальності)

РН-2. Володіти культурою мислення, технологією освоєння соціального досвіду на рівні, необхідному для професійної діяльності.

РН-6.Пояснювати процеси впливу шкідливих і небезпечних чинників, що виникають у разі небезпечної події; застосовувати теорії захисту населення, території та навколишнього природного середовища від вражаючих чинників джерел надзвичайних ситуацій, необхідні для здійснення професійної діяльності знання математичних та природничих наук.

PH-7.Обирати оптимальні заходи і засоби, спрямовані на зменшення професійного ризику, захист населення, запобігання надзвичайним ситуаціям.

PH-11. Визначати фізичні, хімічні, біологічні та психофізіологічні шкідливі виробничі чинники та аналізувати безпечність виробничого устаткування.

Курс «Психологія праці та її безпека» базується на знаннях, які одержанні студентами при вивченні соціально-економічних, загальнонаукових та професійно-орієнтованих дисциплін.

Структурно-логічна схема вивчення навчальної дисципліни

Попередні дисципліни:	Наступні дисципліни:
Основи професійної безпеки та здоров'я людини	Соціально-економічні основи охорони праці
Гігієна праці	Оцінка відповідності умов праці робочого місця
Розслідування, облік та аналіз нещасних випадків, професійних захворювань та аварій	Державне соціальне страхування від нещасних випадків на виробництві
Теорія ризиків	
Запобігання аваріям на виробництві	Переддипломна практика

ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

(розподіл навчального часу за семестрами та видами навчальних занять)

Семестр	Загальний обсяг (годин) / кредитів ECTS	З них		За видами аудиторних занять (годин)			Індивідуальні завдання студентів (КП, КР, РГ, Р, РЕ)	Поточний контроль	Семестровий контроль	
		Аудиторні заняття (годин)	Самостійна робота (годин)	Лекції	Лабораторні заняття	Практичні заняття, семінари			Контрольні роботи (кількість робіт)	Залік
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
8	120 /4	60	90	40		20	20			+

Співвідношення кількості годин аудиторних занять до загального обсягу складає
33,3 (%):

СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

№ з/п.	Види навчальних занять (Л, ЛЗ, ПЗ, СР)	Кількість годин	Номер семестру (якщо дисципліна викладається у декількох семестрах). Назви змістових модулів. Найменування тем та питань кожного заняття. Завдання на самостійну роботу.	Рекомендована література (базова, допоміжна)
1	2	3	4	5
1	Л	2	<p><u>ТЕМА 1.</u> «Психологія праці та безпеки».</p> <p>Безпека. Психологія безпеки. Психологія праці. Основні психологічні стани людини - безпека та небезпека. Предметом психології праці та безпеки є психологічні особливості діяльності людини в трудових умовах в аспектах: становлення його як професіонала, професійна орієнтація та самовизначення, мотивація трудового процесу, механізм трудового досвіду, якість праці, адаптація людини до трудових умов. Групи психічних регуляторів праці.</p>	[1-15]
2	СРС	2	<p>Вплив психологічної науки на безпеку виробництва. Управлінська дія психологічної науки.</p> <p>Вплив психології праці на виробництво та його особливості. Вивчення діяльності людини в умовах виробництва.</p>	
3	Л	2	<p><u>ТЕМА 2.</u> «Історія виникнення та розвитку психології праці, як самостійної науки. Методи психології праці».</p> <p>Науки, на основі яких формувалася психологія праці. Час формування та становлення «Психології праці». Початкові інтереси «Психології праці». Сумісні інтереси з іншими науками. Розвиток «Психології праці» як науки. Галузі психології, що примикають к «Психології праці».</p>	[1-15]
4	СРС	2	<p>Вироблення критеріїв прийому на роботу, аналіз відмінностей в продуктивності праці.</p>	
5	ПЗ	2	<p>Вивчення змістовних характеристик ідентичності особистості. Визначення схильності до ризику, мотивації до успіху та самозахисту.</p>	[16-18]
4	Л	2	<p>Методи психології праці. Класифікація. Не експериментальні методи. Аналіз робочих документів. Зовнішнє (безпосереднє) спостереження; додаткові прийоми і методи зовнішнього спостереження: фотографія робочого дня, хронометраж, аналіз продуктів трудової діяльності. Самоспостереження (внутрішнє). Форми самоспостереження в психології праці: самозвіт професіонала і включене спостереження (трудоий</p>	[1-15]

			метод). Опитні методи. Усне опитування (бесіда, інтерв'ю), письмове опитування (анкетування). Метод експертної оцінки і його різновиду: метод узагальнення незалежних характеристик, метод критичних інцидентів. Метод анамнезу. Експериментальні методи. Лабораторний і природний експеримент в психології праці. Тести в психології праці. Метод професіографії.	
5	СРС	2	Місце психології праці в системі наук і її основні методологічні принципи. Проблеми психології праці.	[16-18]
6	ПЗ	2	Дослідження професійної готовності. Опросник професійної готовності (ОПГ). Психологічний аналіз професій - Дж. Холланда типологічний опросник.	
7	Л	2	<u>РОЗДІЛ 2. Психологія професійної діяльності</u> ТЕМА 3. «Поняття професійної діяльності і її психологічна структура». Поняття професійної діяльності. Специфічні ознаки діяльності: продуктивність (результативність), усвідомлюваність. Загальнопсихологічні властивості діяльності: предметність, адаптивність, системність. Зовнішній і внутрішній план діяльності. Предмет праці. Психологічна структура професійної діяльності. Структурно-морфологічна парадигма психологічного аналізу діяльності. Функціонально-динамічна парадигма психологічного аналізу діяльності.	[1-15]
8	СРС	2	Задатки та здібності в формуванні особистості професіонала. Формування здібностей в становленні професіонала з охорони праці.	[16-18]
9	ПЗ	2	Дослідження когнітивних процесів формування діяльності. Мислення, увага, когнітивний стиль діяльності.	[1-15]
10	Л	2	ТЕМА 4. «Основні типи і види професійної діяльності». Основні типи і види професійної діяльності. Трудова, ігрова, учбова діяльності. Індивідуальна і спільна діяльності. Типи професійної діяльності : людина - техніка, людина - людина, людина - природа, людина - знак, людина - художній образ. Виконавська і управлінська (організаційна) діяльність. Поняття виду і типу професійної діяльності. Психологічна специфіка операторської діяльності. Психологічна специфіка управлінської діяльності. Психологічна структура спільної діяльності.	[1-15]
11	СРС	2	Професійні знання, уміння та навички фахівця з охорони праці. Психологічні характеристики умов праці фахівця з охорони праці. Зони відповідальності сучасного фахівця з безпеки на підприємстві.	
12	Л	2	ТЕМА 5. « Психологічні механізми формування	

			діяльності». Психологічні механізми формування діяльності. Поняття дії. Загальні ознаки дії. Класифікація дій. Класифікація дій трудової діяльності відповідно до цілей: орієнтовні, виконавські, коригувальні, завершаючи. Дія. Операція. Рух. Формування професійних умінь і навичок. Навичка. Уміння. Формування рухової навички (Н.А.Бернштейн).	[1-15]
13	ПЗ	2	Дослідження психологічних механізмів формування діяльності. Адаптивність, відповідальність, локус-контроль.	
14	Л	2	ТЕМА 6. «Основні психофізіологічні характеристики трудової діяльності». Основні психофізіологічні характеристики трудової діяльності. Фізична і розумова праця. Напруженість і тяжкість праці. Форми трудової діяльності: форми праці, що вимагають значної м'язової активності; форми механізованої праці; форми праці, пов'язаної з напівавтоматичним і автоматичним виробництвом; форми групової праці; форми праці, пов'язані з дистанційним управлінням; форми інтелектуальної праці.	[1-15]
15	СРС	2	Умови праці. Зовнішні та внутрішні умови праці. Засоби праці. Предмет праці. Професія. Кваліфікація. Посада. Трудовий пост.	
16	Л	2	<u>РОЗДІЛ 3. Психологія суб'єкта професійної діяльності</u> ТЕМА 7. «Когнітивні процеси в професійній діяльності». Сенсорно-перцептивна сфера. Сенситивність. Рівень чутливості аналізаторів. Компенсація. Сприйняття, його роль і особливості в різних видах професійної діяльності. Загальна характеристика уваги і його значення в професійній діяльності. Загальна характеристика пам'яті, представлення, уяви, їх значення в професійній діяльності. Мислення як центральний пізнавальний процес в трудовій діяльності. Взаємозв'язок і єдність різних видів мислення в професійній діяльності: теоретичного і практичного, наочно-дієвого, образного і понятійного.	[1-15]
17	Л	3	ТЕМА 8. «Регулятивні та комунікативні процеси в професійній діяльності». Загальні психологічні характеристики і особливості регулятивних процесів. Цілеутворення. Планування. Прогнозування. Антиципація. Процес ухвалення рішення. Основні етапи ухвалення рішення. Результативна сторона процесів ухвалення рішення. Самоконтроль. Корекція. Комунікація. Комунікативний процес та його складові. Модель діалогу. Причини поганої комунікації. зворотній зв'язок. Невербальна комунікація.	

18	Л	3	ТЕМА 9. «Емоційно-вольових і мотиваційних процесів в трудовій діяльності». Емоції і воля, їх значення і місце в трудовій діяльності. Мотиви трудової діяльності. Змістовні і процесуальні теорії мотивації. Полімотивованість трудової діяльності. Методи дослідження мотивів професійної діяльності.	
19	СРС	2	Оптимізація мотиваційного потенціалу професійної діяльності. Мотиваційні заохочення. Мотивація на безпеку праці. Шляхи підвищення безпеки трудового процесу.	
20	ПЗ	2	Дослідження емоційно-вольових процесів в трудовій діяльності. Вольові якості особистості, емоційна стійкість, впевненість у собі.	[16-18]
21	Л	2	ТЕМА 10. «Поняття професійно важливих якостей діяльності». Поняття професійно важливих якостей. Структура професійної придатності: абсолютні ПВК; відносні ПВК; мотиваційна готовність; анти-ПВК. Формування системи професійно важливих якостей. Базові та придбані професійно важливі якості. Індекси, вживані для вивчення систем професійно важливих якостей. Професійно важливі якості продуктивності і якості. Професійно важливі якості освоєння діяльності і виконання діяльності.	[1-15]
22	СРС	2	Причини небезпечної поведінки. Психологія безпечної праці. Причини виникнення нещасних випадків. Ризик у професійній діяльності. Ризикована поведінка робітників. Поведінка робітників в стресових та невизначених ситуаціях.	[1-15]
23	ПЗ	2	Дослідження мотиваційних процесів в трудовій діяльності. Мотиваційна структура особистості, мотивація досягнень, мотивація професійної діяльності.	[16-18]
24	Л	2	ТЕМА 11. «Індивідуальний стиль діяльності». Поняття стилю діяльності. Співвідношення стилю діяльності і здібностей. Види стилів діяльності. Структура стилю діяльності. Шляхи і механізми формування стилю діяльності. Стиль діяльності і її ефективність.	[1-15]
25	ПЗ	2	Вивчення індивідуального стилю діяльності.	
26	Л	3	Копінг стратегії та копінг механізми. Комунікативні здібності. ТЕМА 12. «Психо-фізіологічні основи безпеки праці». Фізіологічні та психологічні закономірності здійснення персоналом професійної діяльності. Працездатність та функціональні стани працівника.	[16-18]
				[1-15]

27	СРС	2	<p>Загальна характеристика функціональних станів. Показники функціональних станів. Формування функціонального стану. Структура функціонального стану. Класифікація функціональних станів. Стомлення. Причини стомлення. Види стомлення. Монотонія. Психологічний стрес. Загальне уявлення про психологічний стрес. Когнітивна теорія стресу. Психологічна готовність до діяльності. Тривала готовність і тимчасовий стан готовності. Структура стану психологічної готовності. Процес формування стану психологічної готовності. Прийоми управління функціональними станами. Способи підтримки працездатності. Основні напрями індивідуальної профілактики і корекції несприятливих функціональних станів. Негативні психічні стани. Класифікація. Характеристика.</p> <p>Психофізіологічні фактори безпеки праці. Індивідуальні реакції людини на виробничі небезпеки. Психофізіологічні фактори, що обумовлюють схильність людини протистояти небезпеці.</p>	[16-18]
28	ПЗ	2	<p>Дослідження фізіологічних та психологічних станів суб'єкта праці. Диференційована оцінка працездатності, гостре розумове стомлення, гостре фізичне стомлення, САН, професійний стрес, психічне пересичення (психологічне насичення), нервово-психічна напруга (НПН).</p>	[1-15]
24	Л	3	<p>ТЕМА 13. «Соціально-психологічні стосунки у трудовому колективі».</p> <p>Соціальні потреби групової взаємодії. Характеристика. Основні функції соціальних потреб. Колективний суб'єкт трудової діяльності. Психологічна характеристика трудового колективу. Міжособистісні стосунки в трудовому колективі. Регуляція спільної взаємодії. Психологічна сумісність та її рівні. Соціально-психологічний клімат в трудовому колективі. Міжособистісні конфлікти: поняття, типологія, структура, стилі поведінки в конфліктних ситуаціях, стилі вирішення. Шляхи вирішення конфліктних ситуацій.</p>	[1-15]
25	СРС	2	<p>Спілкування та його роль в міжособистісних стосунках в трудових колективах.</p>	[1,6,11]
26	ПЗ	2	<p>Керівництво та міжособистісні стосунки в трудовому колективі. Стилi керівництва.</p>	
27	Л	4	<p>Дослідження стратегій вирішення конфліктів. Конфліктність та методи вирішення конфліктних ситуацій.</p> <p>ТЕМА 14. «Розвиток особистості професіонала».</p> <p>Професіоналізація суб'єкта праці. Основні стадії професіоналізації.</p> <p>Прогресивна стадія професійного становлення особи. Формування мотивів професійної діяльності.</p>	

28	ПЗ	2	<p>Формування професійних знань і представлень. Формування професійно важливих якостей особи. Етапи формування професійних здібностей. Регресивна стадія професійного становлення особи. Професійна деформація особи. Прояв професійної деформації в мотиваційній сфері. Прояв професійної деформації в пізнавальній сфері. Професійна деформація особових характеристик. Синдром емоційного вигорання. Вікові і біографічні кризи. Стадії розвитку людини як суб'єкта праці.</p> <p>Дослідження особистості професіонала.</p>
29	Л	3	<p>Методика вивчення чинників привабливості професії. Визначення професійного напрямку особистості. Якір кар'єри. Визначення ПВЯ.</p> <p><u>РОЗДІЛ 4. Прикладна психологія праці</u> ТЕМА 15. «Психологічний аналіз професії».</p> <p>Цілі і завдання психологічного аналізу професії. Професіографія: поняття, суть, особливості. Побудова професіограм. Професіограма. Види професіограм. Трудограма. Психограма.</p>
30	СРС	2	<p>Основи психологічного опису професії. Методи психологічного аналізу професії. Психограма професії. Професійно значимі властивості. Професіограма інженера з охорони праці.</p>
31	СРС	18	<p>Методи, способи, техніки, використовувані в психологічній професіографії.</p>
32	Л	3	<p>Напрямки використання професіограм в психологічній і виробничій практиці.</p> <p>Підготовка до виконання контрольного завдання.</p>
32	СРС	15	<p>ТЕМА 16. «Професійна орієнтація, професійне навчання і професійний відбір».</p> <p>Цілі і завдання профорієнтації. Форми професійної орієнтації: професійна просвіта; професійна консультація. Принципи класифікації професій. Актуальність проблеми професійного навчання. Поняття професійного навчання. Формування професійних знань, умінь, навичок. Чинники, що впливають на професійну підготовку. Методи навчання. Професійний відбір. Професійна придатність. Абсолютна профпридатність. Відносна профпридатність. Методи діагностики професійних здібностей і інших професійно значимих якостей особи.</p> <p>Професіографічний аналіз фахівця з охорони праці. Складання моделі фахівця з ОП.</p>
Разом (годин)		120	

Примітки

1. Номер семестру вказують, якщо дисципліна викладається у декількох семестрах.
2. У показнику «Разом (годин)» кількість годин буде відрізнятися від загальної кількості аудиторних годин на кількість годин, що відведена на вивчення тем та питань, які вивчаються студентом самостійно (п. 3 додатку 8).
3. У графі 5 вказується номер відповідно до Додатку 14.

САМОСТІЙНА РОБОТА

№ з/п	Назва видів самостійної роботи	Кількість годин
1	Опрацювання лекційного матеріалу	20
2	Підготовка до практичних(лабораторних, семінарських) занять	15
3	Самостійне вивчення тем та питань, які не викладаються на лекційних заняттях	22
4	Інші види самостійної роботи: Підготовка матеріалів з самостійного дослідження з професіографування	18
5	Виконання індивідуального контрольного завдання: Професіографування, модель фахівця	15
	Разом	90

ІНДИВІДУАЛЬНІ ЗАВДАННЯ

№ з/п	Назва індивідуального завдання та (або) його розділів	Терміни виконання (на якому тижні)
	<p style="text-align: center;">ПЕРЕЛІК ЗАВДАНЬ ДО САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТІВ</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Методи психології праці і їх класифікація. 2. Загальні та специфічні ознаки професійної діяльності. 3. Трудова, ігрова, учбова діяльності людини. 4. Роль когнітивних механізмів формування діяльності фахівця з охорони праці: сприйняття, уява, мислення, увага та ін. 5. Регулятивні механізми формування діяльності фахівця з охорони праці: цілі, рішення, прогнозування. 6. Важливі комунікативні процеси трудової діяльності фахівця з охорони праці. 7. Конфлікти в трудовому колективі. 8. Мотивація трудової діяльності як функція управління охороною праці. 9. ПВК та анти-ПВК фахівця з охорони праці. 10. Психофізіологічні характеристики трудової діяльності. 11. Функціональні стани суб'єкта праці. 12. Роль емоційних процесів в професійній діяльності. 13. Роль вольових процесів в професійній діяльності. 14. Особливості психологічних стосунків в трудовому колективі. 15. Задатки та здібності в формуванні особистості професіонала. 16. Формування здібностей в становленні професіонала з охорони праці. 17. Професійна деформація фахівця з охорони праці. 18. Професійна деформація особових характеристик фахівця з охорони праці. 19. Психологічний аналіз професії фахівця з охорони праці. 20. Психо-фізіологічні причини нещасних випадків на виробництві. 21. Роль психології праці в формуванні безпечної професійної поведінки. 22. Умови праці фахівця з охорони праці. 23. Психологічні характеристики умов праці фахівця з охорони праці. 24. Актуальність проблеми професійного навчання. Особливості професійної підготовки фахівця з охорони праці. 25. Особливості професійної придатності та професійного відбору фахівців галузі. 26. Професійні знання, уміння та навички фахівця з охорони праці. 	<p>Із 1-8 теми завдань до 9 тижня.</p> <p>Із 9-16 теми завдань до 15 тижня.</p> <p>Виконання у вигляді рефератів.</p>

МЕТОДИ НАВЧАННЯ

(надається опис методів навчання)

Метод навчання – спосіб спільної, структурованої діяльності викладачів та студентів, спрямованої досягнення цілей, означених галузевими (та вищих навчальних закладів) стандартами підготовки фахівців. Методи навчання утворюють підсистему педагогічної технології і мають досить складну будову. Вони не можуть аналізуватися ізольовано і перебувають у взаємозв'язку з іншими компонентами методичної системи (цілями, змістом, формами, засобами навчання).

Найчастіше методи навчання класифікують за такими ознаками:

- а) джерелом отримання повідомлень (словесні, наочні, практичні);
- б) логікою організації процесу навчання (індуктивні, дедуктивні, аналітичні, синтетичні, традуктивні);
- в) рівнем самостійно-пізнавальної діяльності та креативності студентів (пояснювально-ілюстративні, репродуктивні, проблемно-пошукові, частково пошукові, евристичні (дослідницькі)).

При вивченні дисципліни за джерелом отримання повідомлень використовується словесний метод навчання у вигляді лекції; наочний метод шляхом ілюстрування (малюнки, схеми) та демонстрування (технічні прилади, установки); практичні роботи відображають практичний метод. За логікою організації процесу навчання застосовується індуктивний метод та за рівнем самостійно-пізнавальної діяльності та креативності студентів пояснювально-ілюстративний метод.

При пояснювально-ілюстративному методі, студенти, що навчаються одержують знання на лекції, з учбової або методичної літератури в "готовому" вигляді. Сприймаючи і осмислюючи факти, оцінки, висновки, студенти залишаються в рамках репродуктивного (відтворюючого) мислення. У вузі даний метод знаходить найширше застосування для передачі великого масиву інформації. Це дозволяє студентам застосовувати усі форми освоєння матеріалу, що підвищує ефективність роботи у аудиторії.

МЕТОДИ КОНТРОЛЮ

Поточний контроль реалізується у формі опитування на лекціях, виступів на практичних заняттях, виконання індивідуальних завдань, проведення контрольних робіт, ректорських контрольних робіт тощо.

Контроль складової робочої програми, яка освоюється під час самостійної роботи студента, проводиться:

- з лекційного матеріалу – шляхом перевірки конспектів, тестування за змістовними модулями (на 9 та 15 тижнях);
- з практичних, індивідуальних занять – за допомогою перевірки виконаних завдань, реферату за обраною темою.

Семестровий контроль проводиться у формі заліку (з оцінкою) або екзамену відповідно до навчального плану в обсязі навчального матеріалу, визначеного навчальною програмою та у терміни, встановлені навчальним планом.

Семестровий контроль може проводитися в усній формі по екзаменаційних білетах або в письмовій формі за контрольними завданнями. Можливе поєднання різних форм контролю.

Результати поточного контролю (поточна успішність) можуть враховуватись як допоміжна інформація для виставлення оцінки з даної дисципліни.

Студент вважається допущеним до семестрового екзамену з навчальної дисципліни за умови повного відпрацювання усіх практичних занять, та виконання індивідуальних завдань СРС, передбачених навчальною програмою з дисципліни.

РОЗПОДІЛ БАЛІВ, ЯКІ ОТРИМУЮТЬ СТУДЕНТИ, ТА ШКАЛА ОЦІНЮВАННЯ ЗНАНЬ ТА УМІНЬ (НАЦІОНАЛЬНА ТА ECTS)

Таблиця 1. Розподіл балів для оцінювання поточної успішності студента

Поточне тестування та самостійна робота												Сума
Змістовий модуль 1					Змістовий модуль 2							
T1.1	T1.2	T1.3	T1.4	T1.5	T2.1	T2.2	T2.3	T2.4	T2.5	T2.6	T2.7	
10	10	10	10	10	5	10	10	5	5	5	10	100

T1, T2, ... – номери тем змістових модулів.

Розподіл балів відповідно до тем змістовних модулів:

Аудиторні заняття (80%):

Л (50%) – форма контролю – тестування;

ПЗ (30%) – звіти, щодо виконання робіт;

Поза аудиторні роботи студента (20%):

СРС (РЕ, тільки з індивідуальними завданнями, 2 теми (2 змістовних модулів).

Таким чином, розподіл тем із кількістю балів 10 (із СРС): Л-5, ПЗ –3; СРС – 2.

Таким чином, розподіл тем із кількістю балів 10 (із СРС): Л-5, ПЗ – 5.

Таким чином, розподіл тем із кількістю балів 5 (із СРС): Л-2,5, ПЗ – 2.

Критерії та система оцінювання знань та вмінь студентів.

Згідно основних положень ЄКТС, під **системою оцінювання** слід розуміти сукупність методів (письмові, усні і практичні тести, екзамени, проекти, тощо), що використовуються при оцінюванні досягнень особами, що навчаються, очікуваних результатів навчання.

Успішне оцінювання результатів навчання є передумовою присвоєння кредитів особі, що навчається. Тому твердження про результати вивчення компонентів програм завжди повинні супроводжуватися зрозумілими та відповідними **критеріями оцінювання** для присвоєння кредитів. Це дає можливість стверджувати, чи отримала особа, що навчається, необхідні знання, розуміння, компетенції.

Критерії оцінювання – це описи того, що як очікується, має зробити особа, яка навчається, щоб продемонструвати досягнення результату навчання.

Основними концептуальними положеннями системи оцінювання знань та вмінь студентів є:

1. Підвищення якості підготовки і конкурентоспроможності фахівців за рахунок стимулювання самостійної та систематичної роботи студентів протягом навчального семестру, встановлення постійного зворотного зв'язку викладачів з кожним студентом та своєчасного коригування його навчальної діяльності.

2. Підвищення об'єктивності оцінювання знань студентів відбувається за рахунок контролю протягом семестру із використанням 100 бальної шкали (табл. 2). Оцінки обов'язково переводять у національну шкалу (з виставленням державної семестрової оцінки „відмінно”, „добре”, „задовільно” чи „незадовільно”) та у шкалу ECTS (A, B, C, D, E, FX, F).

Таблиця 2 – Шкала оцінювання знань та умінь: національна та ECTS

Рейтингова Оцінка, бали	Оцінка ECTS та її визначення	Національна оцінка	Критерії оцінювання	
			позитивні	негативні
1	2	3	4	5
90-100	A	Відмінно	<ul style="list-style-type: none"> - Глибоке знання навчального матеріалу модуля, що містяться в основних і додаткових літературних джерелах; - вміння аналізувати явища, які вивчаються, в їхньому взаємозв'язку і розвитку; - вміння проводити теоретичні розрахунки; - відповіді на запитання чіткі, лаконічні, логічно послідовні; - вміння вирішувати складні практичні задачі.	Відповіді на запитання можуть містити незначні неточності
82-89	B	Добре	<ul style="list-style-type: none"> - Глибокий рівень знань в обсязі обов'язкового матеріалу, що передбачений модулем; - вміння давати аргументовані відповіді на запитання і проводити теоретичні розрахунки; - вміння вирішувати складні	Відповіді на запитання містять певні неточності;

			практичні задачі.	
75-81	С	Добре	<ul style="list-style-type: none"> - Міцні знання матеріалу, що вивчається, та його практичного застосування; - вміння давати аргументовані відповіді на запитання і проводити теоретичні розрахунки; - вміння вирішувати практичні задачі. 	<ul style="list-style-type: none"> - невміння використовувати теоретичні знання для вирішення складних практичних задач.
64-74	Д	Задовільно	<ul style="list-style-type: none"> - Знання основних фундаментальних положень матеріалу, що вивчається, та їх практичного застосування; - вміння вирішувати прості практичні задачі. 	<ul style="list-style-type: none"> Невміння давати аргументовані відповіді на запитання; - невміння аналізувати викладений матеріал і виконувати розрахунки; - невміння вирішувати складні практичні задачі.
60-63	Е	Задовільно	<ul style="list-style-type: none"> - Знання основних фундаментальних положень матеріалу модуля, - вміння вирішувати найпростіші практичні задачі. 	<ul style="list-style-type: none"> Незнання окремих (непринципових) питань з матеріалу модуля; - невміння послідовно і аргументовано висловлювати думку; - невміння застосовувати теоретичні положення при розв'язанні практичних задач
35-59	FX (потрібне додаткове вивчення)	Незадовільно	<ul style="list-style-type: none"> Додаткове вивчення матеріалу модуля може бути виконане в терміни, що передбачені навчальним планом. 	<ul style="list-style-type: none"> Незнання основних фундаментальних положень навчального матеріалу модуля; - істотні помилки у відповідях на запитання; - невміння розв'язувати прості практичні задачі.
1-34	F (потрібне повторне вивчення)	Незадовільно	-	<ul style="list-style-type: none"> - Повна відсутність знань значної частини навчального матеріалу модуля; - істотні помилки у відповідях на запитання; -незнання основних фундаментальних положень; - невміння орієнтуватися під час розв'язання простих практичних задач

НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

(надається перелік складових навчально-методичного забезпечення навчальної дисципліни та посилання на сайт, де вони розташовані)

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Основна література

1	Баклицький І. О. Психологія праці: підруч. / І. О. Баклицький. – [2-ге вид., переробл. і допов.]. – К.: Знання, 2008. – 655 с.
2	Дубровська Д. М. Основи психології: Навч. пос. / Д. М. Дубровська. – Львів: Світ, 2001. – 280 с.
3	Зливков В.Л., Лукомська С.О., Федан О.В. Психодіагностика особистості у кризових життєвих ситуаціях / В.Л.Зливков, С.О. Лукомська, О.В. Федан. – К.: Педагогічна думка, 2016. – 219 с.
4	Карпенко Г. В. Психологія праці та вибір професії: навч.-метод. посіб. / Г. В. Карпенко. – Суми: Унів. кн., 2008. – 167 с.
5	Корольчук М.С. Психофізіологія діяльності: Підручник для студентів вищих навчальних закладів / М.С. Корольчук. – 2-е вид., випр. та доп. – К.: Ельга, Ніка-Центр, 2004. – 400 с.
6	Крушельницька Я.В. Фізіологія і психологія праці: навчальний посібник / Я. В. Крушельницька– К.: КНЕУ, 2000. – 232 с.
7	Мазяр О.В. Психологія праці: модульний курс: навчальний посібник / О. В. Мазяр, В. В.Кириченко. – Житомир: Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2014. – 190 с.
8	Малхазов О. Р. Психологія праці: Навч. посіб. / О. Р. Малхазов — К.: Центр учбової літератури, 2010. — 208 с.
9	Мовмига Н.Є. Психологія праці та безпеки. Навч. посіб. Навчальний посібник для студ. спец. «Цивільна безпека» усіх форм навч. вищ.навч.закл. [в авторський редакції] Харків.: Видавн. центр НТУ «ХП», 2018. – 317с.
10	Основи професійної безпеки та здоров'я людини : підручник / В. В. Березуцький [та ін.] ; під ред. проф. В. В. Березуцького. – Харків: НТУ “ХП”, 2018. – 553 с.
11	Ткач О. В. Психологія [Електронний ресурс]: Навчальний посібник: у 2 ч. / О. В. Ткач. – [2-е вид., перероб.]. - Нікополь: НТ НМетАУ 2010 р.,- Ч.І. 102с.
12	Чала Ю.М., Шахрайчук А.М. Психодіагностика: навчальний посібник / Ю.М. Чала, А.М. Шахрайчук. — Харків: НТУ «ХП», 2018. — 246 с.

Допоміжна література

13	Кокун О.М. Психологія професійного становлення сучасного фахівця: монографія / Олег Матвійович Кокун. – К.: «Інформ.-аналіт. агентство», 2012. – 200 с.
14	Контроль умов праці: навч. посіб. І В.І. Голінько; М-во освіти і науки України, Нац. техн. ун-т «Дніпровська політехніка». - Дніпро: НТУ «ДП», 2018.- 156 с.
15	Луценко О. Л. Психофізіологія: прикладні аспекти: навчально-методичний посібник. – Х.: ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2011. – 55 с.
16	Прикладна психологія. Теоретичні проблеми : монографія / В.Г. Панок. – Київ : Ніка-Центр, 2017. – 188 с.
17	«Професіографічний аналіз професійної діяльності фахівця з охорони праці». Методичні вказівки к виконанню контрольного завдання з курсу "Психологія праці та безпеки" / за ред. Березуцького В.В. / НТУ "ХП". – Харків., 2017. – 45с.
18	Психофізіологічні основи безпеки праці. Методичні вказівки до виконання практичних робіт з курсу "Психологія праці та безпеки" / Мовмига Н.Є. /за ред. Райко В.Ф. / НТУ "ХП". – Харків., 2022. –20 с.
19	Щербак І. М. Психологія праці: теоретичні і методологічні основи наукових досліджень [Електронний ресурс]: навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. / І. М. Щербак. – Суми: Вид-во СумДПУ імені А. С. Макаренка, 2014. – 144 с. – Режим

доступу:

ІНФОРМАЦІЙНІ РЕСУРСИ В ІНТЕРНЕТІ

(перелік інформаційних ресурсів)

10. Електронний ресурс, доступ:

<http://sites.kpi.kharkov.ua/SafetyOfLiving/Htm/Metrazr.htm>